

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. II. Qualiter impediatur petitio & reditio debiti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

excusatur, quando conjux petit debitum in amentia, ebrietate, aut alia extra usum rationis. Ratio est, quod talis petitio non sit humana, ex qua oriri possit obligatio: & amens non habet usum suae potestatis seu dominij, sicuti etiam in bonis externis constat. Excipitur, quando destitutus usu rationis incitis fortasse medijs explet suam libidinem. Quartò excusatur, quando conjux immoderate & nimis frequenter petit debitum. Ita *Præpositus* 9. 5. dub. 5. n. 41. & communiter: quia non videntur conjuges se obligasse ad usum immoderatum; præsertim cum repugnet decentiæ & valetudini. Denique cum ex privilegio Christi conjugibus ante consummationem Matrimonij liceat ingredi Religionem, non tenentur illud commutare, adeoque nec debitum primâ vice reddere primo bimestri, quod eis ad deliberandum conceditur à Jure c. *Ex publico*, de *Convers. Conjug.* Idque juxta *Petrosque* inter quos *De Thomas, D. Bonaventura* & alii, quos refert & sequitur *Sanchez* l. 2. d. 24. n. 24. contra *Coninck* & alios, etsi jam deliberaverint non intrare; eò quod interea quisque posset propositum mutare in melius.

Dubium autem est, an excusetur conjux à reddendo debito, quando timetur nimia prolium multiplicatio? Et quidem satis constat posse conjuges ex mutuo consensu aut interveniente pacto excusari ab obligatione reddendi debitum, dum saltem non sit periculum incontinentiæ. Sola quoque multiplicatio prolium excessiva non sufficit: cum enim Matrimonium sit ad generationem institutum, non potest quis ab ejus obligatione eximi, ne generatio sequatur. Secus est juxta *Sanchez* l. 9. d. 25. & plures alios, etiam secluso pacto vel mutuo consensu, quando est præsens periculum, ne plures nascantur proles, quam parentes possint alere: quia non videntur conjuges obligandi ad usum conjugalem cum tanto gravamine & incommodo. Sicut & in aliis rebus moralibus excusatur quis à solutione aliorum debitorum ob moralem impossibilitatem seu maximam difficultatem. Quod facilius locum habere possit in honestis & nobiles, qui non possint alere multas proles sine notabili statûs detrimento. Quantumvis non sufficit nimiam prolium multiplicationem etiam juncto gravamine paupertatis, censat *Coninck* disp. 34. dub. 3. & alii: eò quod gravamen istud nimis remotè & accidentaliter oriatur ex redditione debiti: ad quam proinde conjuges videntur se obligasse, etsi inde remotè sit sequi paupertas, quæ velut effectus per accidens non videtur posse impedire Matrimonij finem principalem. Sed hæc ratio non urget. Plausibilius quoad communes pauperes admittit *Præpositus* 9. 6. dub. 6. quod non videantur excusari, etsi proles tot non possint alere: eò quod nec

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

patiuntur detrimentum statûs, nec difficultas alendi proles videatur adeò in illis ponderanda, cum pane mendicato vivere possint. Quod judicio prudentis attentis personarum circumstantiis discernendum est.

Dico III. Conjux per se loquendo non tenetur petere debitum: quia nemo tenetur uti jure suo. Dixi per se: quia per accidens tenetur petere, quando posset avertere periculum incontinentiæ, quod alioquin conjugi imminere advertit: cum lege charitatis quilibet quando commode potest, teneatur impedire peccatum proximi, adeoque potiori jure conjugis. Neque hæc obligatio est justitiæ, ut aliqui voluerunt; sed charitatis, aut certè pietatis inter adeò conjunctos: per Matrimonium enim solum traditur alteri dominium corporis, & jus eo utendi, non autem assumitur obligatio alterum cogendi vel invitandi ad ejus usum. Similiter ex charitate videtur per accidens conjux, præsertim vir, obligari ad petendum, quando scit comparem hoc valde desiderare, præsertim ob prementes tentationes, etsi non subsit periculum incontinentiæ, sed præ verecundia hoc non audet indicare.

6.

Conjux non tenetur debitum petere per se loquendo.

Quando teneatur per accidens.

QUESTIO II.

Qualiter impediatur petitio & redditio debiti?

Dico I. Qui contraxit affinitatem cum sua comparte, cognoscendo videlicet carnaliter consanguineam illius, non potest petere debitum, potest tamen, immo tenetur reddere. Prima pars est certa. Et patet ex c. *Si quis cum filiastra*, & c. *Discretione*, de *eo qui cognovit* & c. Nec tantum conjux qui exercuit actum carnalem cum consanguinea suæ compartis incurrit hæc poenam, sed etiam ipsa compars, si consenserit in talem actum, juxta Doctores communis. Qui id solent colligere ex c. *Discretionem* cit. & c. *Tua fraternitatis*, eod. tit. & consequenter si unus conjux commiserit talem incestum, & alia consenserit, sive iniquitatis sit particeps, neuter posset petere debitum. Oppositum nihilominus velut probabilius amplectitur *Dicasillo* disp. 9. dub. 9. post *Ochagavia, Hurrado & Perez*: eò quod in Capitulis citatis dicatur quidem innocentem non debere jure suo privari; tamen non statuatur expressè, ut nocens seu iniquitatis particeps eodem privetur, sed hoc tantum inferatur per argumentum à contrario sensu, quod in jure positivo non est efficax, præsertim quoad inducendas poenas vel impedimenta.

7. Affinitas superveniens Matrimonio impedit petitionem debiti in incestuoso.

An etiam in comparte consentiente.

Requiritur verò ad hanc affinitatem contrahendam, ut incestus committatur scienter, ut colligitur ex Jure: adeoque non solum

8.

Requiritur ut incestus

D d d 2 solum

quã talis
committat
scilicet.

Quousque
se extendat
hac affini-
tas.

Non impe-
dit ipsa de-
biti reddi-
tionem.

IO.
Cognatio
spiritualis
superueniens
non impedit
debiti red-
ditiõnem:

Immo pro-
babilis nec
petitionem.

II.
Impeditio
ob affinita-
tem petere,
licet negat
tur debitum;

Licet quo-
que reddi-
tur.

solum ignorantia invincibilis, sed etiam vincibilis circumstantiã ipsius incestus excusat ab hac poena. Secus est de ignorantia poenã. Vide d. 5. de legib. q. 4. n. 29.

Non extendit etiam se hæc prohibitio ultra primum aut secundum gradum, ubi locum habet reductio Tridentini quod sess. 24. c. 4. de Reform. Matr. restituit impedimentum affinitatis ex fornicatione dirimens Matrimonium ad secundum gradum: adeoque a fortiori videtur illud tacite restrictisse, quod solum impedit debiti petitionem. Idem aperte constat ex quadam Declaratione Gregorii XIII. quã refertur ad sess. 24. c. 4. de Reform. Matr.

Secunda pars, quod scilicet possit debitum reddere, patet ex c. Discretionem & c. Tuã fraternitatis cit. Cum (ut c. Tuã fraternitatis dicitur) affinitas post matrimonium iniquè contracta, illi nocere non debeat, qui iniquitatis particeps non existit, eò quod suo jure non debeat sine sua culpa privari, ut additur c. Discretionem; adeoque crimen alterius jure suo privati obesse nequeat, quin adhuc alteri jus retinenti debitumque petenti possit & teneatur reddere.

DICO II. Qui post contractum Matrimonium culpabiliter contraxit cognitionem spiritualem cum altera conjugè, baptizando vel suscipiendo filium communem aut filium alterius conjugis, potest reddere debitum; ut apud omnes est certum: sicut & certum est, quod possit petere, quando inculpabiliter cognitionem contraxit, v. g. baptizando in extrema necessitate. At quod non liceat petere, quando cognitionem culpabiliter contraxit, docent plerique Doctores apud Sanchez l. 9. d. 26. n. 7. allegantes varia jura. Sed (ut fatetur ipse Sanchez, qui etiam contrarium censet probabile) Jura ista non sunt satis clara, aut probantia: cum tamen sine claro Jure non sit imponendum tantum gravamen, sed in poenis benignior interpretatio sit adhibenda. Unde solidius Covarr. d. 34. dub. 8. Præpositus & passim Recentiores docent, ne quidem tunc incurri impedimentum petitionis debiti. Equidem satis constat, contrahentem hanc cognitionem sine sufficienti causa graviter peccare. Vide dicta de Baptismo d. 7. q. 4. n. 40. & seq.

DICO III. Conjugi impedito petere debitum propter contractam affinitatem, aut in sententia multorum ob cognitionem spiritualem, licet negatur debitum. Ita Doctores communiter. Ratio est: quia alter est jure petendi privatus per Canones. Sed dubitatur, an incestuoso debitum petenti reddi licet possit, eò quod videatur subesse cooperatio ad iniquam actionem petentis. Verum notat Castro Palao d. 3. pu. 4. §. 6. n. 7. talem copulam conjugalem secundum se non esse illicitam, sed solum quatenus petitur ab incestuoso; cujus petiti-

ni compars non cooperatur, quã ad petendum non incitatur, sed soli copulã petita. Aliundè autem delictum incestuosi grave non debet innocentem, c. Tuã fraternitatis, De eo qui cognovit consang. qui proinde æquè liber esse debet ad reddendum & petendum, ac si delictum non fuisset commissum.

Immo generatim loquendo Sanchez l. 9. d. 6. n. 7. Covarr. Covarr. Castro Palao & alii existimant, conjugii illicitè petenti debitum compartem tunc solum reddere illicitè, quando petitio est illicita ob circumstantiam aliquam se tenentem ex parte actus v. g. quia petitur in loco publico vel cum periculo abortus (nisi forte graviora mala indecentiam ipsius actus expurgent, ut Varii advertunt) eò quod tunc ipse actus sit in se illicitus etiam ex parte personæ reddentis: aliàs autem posse licetè reddere, quando scilicet petitio tantum est illicita ex parte personæ petentis, v. g. ob votum, vel affinitatem, eò quod reddens exerceat actum, sibi ex natura sua licitum, immo ad quem habet jus, non obstante alterius interdicto, quin immo jus habet etiam alter, si sit tantum impedito per votum. Quare tali casu non cooperatur alterius peccato formaliter, cum illa actio externa in se peccatum non sit, sed quatenus procedit ab altero impedito. Pari modo, quo actio externa vitatur ex malo fine petentis, cujus tamen iniquitati non cooperatur alter cooperari, ut etiam fatetur Bassius Pontius l. 10. c. 3. & quidam alii præsertim doctrinam limitantes, ut compars quidem possit & debeat reddere, quando malitia petitionis pendet ex arbitrio petentis, v. g. intendens malum finem, cum posset intendere rectum: non autem, quando petitio sic est illicita, ut ipse petens non possit illam vel copulam de facto suo arbitrio licitam facere, v. g. ob votum aut affinitatem contractam. Quam limitationem etiam approbat Dicastillo d. 19. ubi etiam priorè doctrinam probabilissimam censet, immo veram, supponendo quod compars spontè reddens eo ipso virtualiter quodammodo censetur petere, vel ex parte sua meliori modo quo potest accedere. Nihilominus limitatio ista non apparet necessaria: eò quod juxta prædicta utrobique actio solum mala sit ex circumstantia ei extrinsecã. Immo consequenter Sanchez supra & plures, alii censent compartem obligari reddere debitum sic petenti & jus habenti, quo per votum v. g. non privatur, vi cujus soli Deo obligatur ex motivo religionis. Quammodum depositarius teneatur reddere depositum petenti, etsi hic Deo promississet, quod ipsum non repetet; eò quod hinc alter non acceperit jus depositum retinendi, nec hic amiserit jus petendi. Hoc saltem in re constat, reddentem facile posse excusari ob aliquam

Quaest. III. An quovis tempore licitas sit usus Matrimonii. 93

quam necessitatem, aut utilitatem, v. g. ob indignationem conjugum aliudve detrimentum proprium vel petentis. Sicut excusari potest petens mutuum ab usurario. Similiter satis constat compartem posse admittere copulam convertendo redditionem in petitionem: sic enim ipsa copula executio ne quidem erit peccaminosa ex parte alterius, etsi prius illicitè petierit. Quà petitione subinde etiam tenetur compari alteri impedito consulere, ipsum praevenire, si v. g. immineret illi periculum peccati.

Pro fine quaestionis nota, Episcopos posse dispensare in impedimentis supervenientibus Matrimonio contracto, etiam dum est facilis recursus ad Papam; juxta Doctores passim, & praxim seu consuetudinem communem ac praescriptam. Extat etiam Oraculum Pii V. factum Franciscanis (quod est nonum inter Oracula ejusdem Pontificis in Bullario Rodriguez, idemque referunt alii Scriptores passim) quo eorum Confessariis juxta formam Tridentini approbatae, & à Provinciali specialiter deputatis, datur facultas dispensandi cum incestuosus ad petendum debitum; similiter cum eis qui contraxerunt cum voto simplici castitatis Matrimonium, ut eo durante petant debitum. Facta autem semel hanc deputatione, facultas est perpetua: potestque etiam extra confessionem mandari executioni. Quam facultatem extendit Rodriguez ad impedimentum cognationis spiritualis superveniens Matrimonio contracto. Sed extensio non est satis fundata. Nos tamen impediri septimum, quod debiti petitionem impedit, non admittimus.

Porro praeter allegatum, vivo vocis oraculum extat apud Rodriguez in Bullario Concessio Julii II. Bulla 24. pro Monachis S. Benedicti Congregationis Vallisolitanae, in qua Prioribus seu Praesidentibus & tribus vel quatuor Confessariis specialiter ad id deputandis per Superiorem monasterii datur facultas ad nutum deponentis revocabilis, dispensandi in petitione debiti cum incestuosus ad eorum Ecclesiam seu Monasterium recurrentibus; idque intra Sacramentum Confessionis.

QUAESTIO III.

An quovis tempore licitus sit usus Matrimonii?

Ubi hoc movetur propter dies festos, maxime solemnes, aut etiam quando conjuges volunt communicare. Secundò, quando uxor patitur menstrua. Tertio, quando est gravida. Quarto, durante purificatione post partum. Quintò, quando lactat.

Dico I. Maxime expedit conjuges die-

Herim: Sum. Theol. pars IV.

bus festivis, praesertim solemnioribus, ab usu Matrimonii abstinere, ut majori fervore & puritate possint vacare orationi. Idque scriptum volunt Patres relati à Gratiano 33. q. 4. cum dicunt eos tunc debere abstinere; ut docet Scotus dist. 32. ad 3. & alii communius, contra aliquos existimantes eos obligari ad hoc sub veniali. Unde conjux illis diebus absolute tenetur reddere debitum petenti. Ratio Conclusionis est, quod non appareat sufficiens fundamentum strictae seu proprie dictae obligationis abstinendi istis diebus à copula. Idemque est de diebus Communionis. Quamvis ob remanentem libidinis sensum, ac distractionem & hebetudinem mentis adesse posset interdum culpa quaedam venialis irreverentiae in Communionem facta post habitam ipsa die copulam per modum petitionis; aut certe suadenda sit eo die à Communionem abstinencia: nisi circumstantiae aliud suadeant. Immo piissimum consilium est abstinere isto die à petendo debito etiam post Communionem. Pars tamen ob hoc à redditione debiti non excusatur. Nec ipsa ob hoc facile urgenda est, ut à Communionem abstineat, seque tanto bono priver, quae obligationi suae satisfacit.

Diebus festis aut Communionis an abstinendum à copula.

Dico II. Probabilius non est mortale, vacare actui conjugali tempore menstrui, etiam petendo debitum. Ita Sanchez d. 2. n. 7. & alii communius, contra multos, inter quos Alesius, D. Thomas, D. Bonaventura existimantes esse mortale, nisi saltem in alterutro subsit periculum incontinentiae: quorum sententiam valde probabilem asserit Sanchez n. 2. eique favet Scotus supra n. 5. immo & Augustinus q. 64. super Leviticum. Probatur Conclusio: quia in primis non extat divina prohibitio in nova Lege: vetus autem data Levitici 20. utpote ceremonialis, & ex parte judicialis, jam cessavit. Non etiam jure naturae congressus tali tempore est mortalis: eo quod neque ex se sit ita diffinis rectae rationi; neque etiam quia est nocivus proli nasciturae, quasi ob hoc inficiendae lepra aut alio morbo (in quo praecipue fundantur Auctores contrariae sententiae) quia hoc rarissime & serè numquam accidit; uti experientiam docere Auctores passim testantur. Alioquin sanè oppositum foret dicendum: nam (ut arguit Scotus supra) majori praeepto tenetur conjux non agere, unde proles nascatur leprosa seu elephantiaca aliisve morbis subjecta, quae posset aliàs procreari sana, quam pro nunc satisfacere voluntati mulieris, pro quando ut in pluribus puer nascitur leprosus aut aliis morbis subjectus.

15. An sit mortale accedere ad menstruatam.

Dixi in Conclusionem, Non est mortale: quia Doctores passim agnoscunt in petente debitum tali tempore culpam venialem, saltem nisi adsit periculum incontinentiae, diuturna à conjugum absentia, aut alia ratione.

16. An saltem sit veniale.

Ddd 3 tiona-